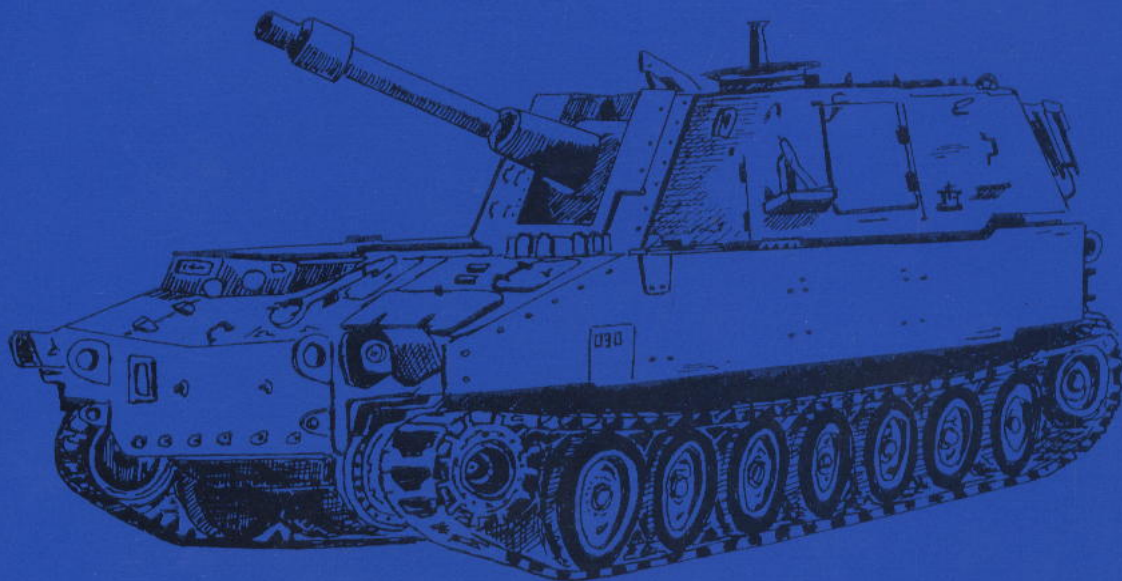

Van het 2de Artillerieregiment

Van 1830 tot heden

GESCHIEDENIS
van het
TWEEDE
REGIMENT
VELDARTILLERIE
VAN 1830 TOT HEDEN

Door
LtKol SBH Roland WIJNANTS
en
Adjt Louis VRANCKX

LÜDENSCHIED, september 1982

Aangepaste en verbeterde versie : september 1995

Aanpassing aan de nieuwe spelling: oktober 1998

Aangepaste versie op diskette: winter 2005 - 2006

Aangepaste versie op Internet: september 2009

Omslagontwerp: Marc VERHEECKE

Lay – out: Bruno VREYS

Illustraties: Filip TACQ/ Daniel BELLON

Aanpassingen: Louis VRANCKX

**Oorspronkelijke versie gedrukt op 250 exemplaren
Door de Drukkerij BSD – WESTHOVEN 1982
Kapt-Cdt VAN GINDERDUIEREN**

INHOUDSOPGAVE

WOORD VOORAF

NOTITIES BIJ HET ONTSTAAN VAN DIT BOEK

ONTSTAAN EN EVOLUTIES VAN DE ARTILLERIE

INHOUDSOPGAVE

DEEL I: DE VERWARDE JAREN

Van 1830 tot 1914

1. De Voorgeschiedenis
2. De verwarde jaren
3. De eerste Regimenten
4. Nog meer hervormingen

DEEL II: DE GROTE OORLOG

Van 1914 tot 1918

1. Algemeenheden
2. Het gevecht bij AARSCHOT
3. De rol van de vesting ANTWERPEN
4. De eerste uitval uit de vesting ANTWERPEN
5. De tweede uitval uit de vesting ANTWERPEN
6. Het beleg van de vesting ANTWERPEN
7. De grote terugtocht door VLAANDEREN
8. De slag aan de IJZER
9. De loopgravenoorlog
10. Het bevrijdingsoffensief

DEEL III: TUSSEN TWEE OORLOGEN

Van 1919 tot 1939

1. Algemeenheden
2. 2A in het garnizoen LIER
3. Inhuldiging van het dodenmonument 2A te LIER

DEEL IV: WEER IN OORLOG

Van 1939 tot 1940

1. Het gemobiliseerde leger
2. De slagorde van 2A op 10 mei 1940
3. De Achttiendaagse Veldtocht

DEEL V: HET NIEUWE 2A

Van 1946 tot 1994

1. Het nieuwe 2A
2. Veertig jaren bij de BSD:
 - a. Periode van 1946 tot 1972
 - b. Periode van 1972 tot 1986
3. Terug in BELGIË

DEEL VI: NIEUWE TIJDEN

Van 1994 tot

1. Op weg naar BEAR 97
2. Nieuwe uitdagingen
3. Een andere Artillerie
4.

- BIJLAGEN:**
- A. Lijst van de Korpscommandanten
 - B. Lijst van de garnizoensplaatsen
 - C. Tabel van de affiliaties
 - D. Eretabel van de gesneuvelden
 - E. De Standaard van 2A
 - F. Eervolle vermeldingen
 - G. Kentekens en tradities
 - H. 2A en zijn mascotte MODEST
 - I. 2A en zijn peterstad LIER
 - J. 2A en zijn zusterbataljon (GE) PANZERTILLERIE 55
 - K. 2A en het Dienstencentrum “ ’T WEYERKE”
 - L. Buitenlandse opdrachten
 - M. Bibliografie

WOORD VOORAF

*De geschiedenis van een legereenheid is steeds nauw verbonden met de geschiedenis van haar land en volk. Deze geschiedenis zijn dikwijls bladzijden vol opoffering en bloedige gevechten om de vrijheid, die ons volk in 1830 verwierf, te behouden of te heroveren. Het lot van het Belgisch leger is steeds mede bepaald geworden door het lot van de Natie. De geschiedenis van het **TWEDE REGIMENT VELDARTILLERIE** is daarop geen uitzondering.*

*Het getuigt van een goede korpsgeest wanneer een eenheid zijn verleden niet vergeet en zijn tradities niet teloor laat gaan. Behoudens een beknopte uitgave, opgesteld in 1960, bestond er geen gedrukte versie met de geschiedenis van **2A**. Daarom hebben wij het gewaagd dit immense werk aan te vatten. Onze eerste zorg bestond erin alle elementen te verzamelen om een zo volledig mogelijk overzicht van de geschiedenis van het Regiment op te stellen, dat daarenboven ook historisch zo nauwkeurig mogelijk verantwoord is. Daarbij hebben wij dankbaar gebruik gemaakt van de gegevens, die door mijn illustere voorgangers werden verzameld.*

*Speciaal wens ik hier het werk van wijlen Luitenant-Generaal baron Jacques TERLINDEN te vermelden, die ook na zijn pensionering, begaan bleef met de geschiedenis van het “**mooie Regiment dat ik de eer had te bevelen tijdens de meidagen van 1940**”. Ook Luitenant-Kolonel Theo GEEROMS, die vijf jaren in **2A** verbleef, en Luitenant-Kolonel Stefaan VANDENBERGHE hebben heel wat stappen ondernomen om het verleden van **2A** te bewaren.*

Danken wil ik ook de heer conservator en het personeel van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis; de commandant van de Historische Dienst van de Krijgsmacht en de chef en het personeel van de Centrale Bibliotheek van Landsverdediging voor hun gewaardeerde medewerking en het geduld dat zij hebben betoond bij de talloze opzoekingen, die wij bij hen mochten verrichten.

Meerdere militairen en oud-strijders hebben foto's en documenten ter beschikking gesteld of hebben de toelating verleend ze te reproduceren. Wij denken hen daarvoor.

*De heer Arthur LENS, stadsarchivaris van de LIER, heeft voor ons zijn archieven uitgepluisd en ere-burgemeester Dr Frans BREUGELMANS was een goede informatiebron voor alles wat met het verblijf van **2A** in LIER en met het peterschap verband houdt.*

De heer Jan BRUFFAERTS heeft de teksten doorgenomen om ze in degelijk Nederlands te verbeteren. Tenslotte danken wij ook soldaat-milicien Bruno VREYS, die de vele teksten heeft getypt en de lay-out ervan verzorgd heeft.

Wij zullen de lezers van dit boek dankbaar zijn als zij ons hun opmerkingen zouden overmaken of ons zouden wijzen op fouten of tekortkomingen die, ondanks alle voorzorgen, in de historische gegevens zouden geslopen zijn.

*Moge dit werk bijdragen tot een betere kennis van het rijke verleden van **2A** en onze huidige generatie aansporen om het werk en de offers van hun voorgangers steeds indachtig en waardig te zijn.*

Te LÜDENSCHEID, in juni 1982

*Luitenant-Kolonel SBH Roland WIJNANTS
Commandant van **2A***

NOTA BIJ DE VERBETERDE VERSIES

*Door het overzetten van de oorspronkelijke teksten op diskette is uiteraard gebruik gemaakt van de nieuwste technieken. Hierdoor wijkt de opmaak enigszins af van de oorspronkelijke lay-out . Maar daardoor is ook een grotere eenvormigheid en een betere leesbaarheid verwezenlijkt. Ook werd veel aandacht besteed aan achtergrondinformatie, om de gebeurtenissen bij **2A** in hun historische context te plaatsen. Uiteraard zijn ook enkele typfouten en onnauwkeurigheden verbeterd.*

*Daar de geschiedenis werd afgerond in 1982, zijn ondertussen ook de gebeurtenissen na deze datum op papier gezet en in fine van het oorspronkelijk **deel V** toegevoegd. In een nieuw **deel VI** zijn de gebeurtenissen vanaf de verhuis naar België tot heden opgenomen. Daarenboven zijn alle teksten in de spelling gezet volgens de “ Woordenlijst van de Nederlandse Taal – uitgave 1995.” Buitenlandse plaatsnamen zijn in hun originele taal vermeld, met eventueel een Nederlandse vertaling tussen (.....)*

HELCHTEREN, winter 2005 - 2006

*Louis VRANCKX, archivaris **2A***

NOTITIES OVER HET ONTSTAAN VAN DIT BOEK

Tot voor 1980 was iedereen bij **2A** er steevast van uitgegaan dat het Regiment werd opgericht op 21 februari 1836. Toen voorzag een K.B. immers in de oprichting van DRIE artillerieregimenten, gevormd uit de artilleriecompagnies die reeds bestonden sinds 1830. En elke beknopte geschiedenis van het Regiment begon dan ook met de laconiek vermelding “**2A werd opgericht op 21 februari 1836.....**”

De bataljonsstaf was dan ook enigszins verrast toen de Nota Nr ISCV/P 671 van 31 januari 1980 het bataljon **2A** bij de honderdjarigen rekende. LtKol SBH Roland WIJNANTS, korpscommandant, vond de zaak interessant genoeg om even na te trekken. Temeer daar hij ontdekte dat uit een krantenknipsel van 1935 bleek dat de opschriften op de huidige Standaard niet strookten met de vermeldingen van de kroniekschrijver.

De “dubbele” geboorte van **2A** was snel uitgelegd. Als men er van uit gaat dat de batterijen, die in 1836 vorm gaven aan het Regiment, reeds bestonden (weliswaar onder een andere benaming) sinds 1830, dan liggen de “roots” van **2A** inderdaad in 1830. Maar als het gaat om de oprichting van de eenheid onder zijn naam “ **TWEDE REGIMENT ARTILLERIE**” dan is 1836 de correcte datum. En zo werd het ook gehouden....

Niettemin wilde de korpscommandant er het fijne van weten. Hij betrok mij, als onderofficier SCV bij zijn opsporingswerk en belaste mij met meerdere opdrachten bij de Historische Dienst van de Krijgsmacht en bij het Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis. Reeds bij het eerste bezoek aan het Jubelpark bleek dat men daar geen uitsluitsel kon geven over de vermeldingen op de Standaard van **2A**. Vermits de huidige opschriften kloppen met de officiële citaten, dacht men eerder aan een lapsus van de kroniekschrijver. Maar de conservator vertelde er ook, enigszins ontgoocheld, bij dat het Museum over geen gedrukte geschiedenis van **2A** beschikte, terwijl dit van de meeste andere artillerieregimenten wel het geval was.

Meteen was de prikkel daar en de korpscommandant besloot van nu maar eens werk te maken van de “ **GESCHIEDENIS VAN 2A**”. Het moeizame werk van opsporen, verzamelen, vergelijken en sorteren kon beginnen. Zowel de korpscommandant als ikzelf werden vaste klanten in het Legermuseum, bij de Historische Dienst en in de Centrale Bibliotheek MVL. Al deze diensten stonden ons met raad en daad bij en stapels boeken en tijdschriften werden uitgepluisd. Talrijke fragmenten werden eruit gekopieerd. Via vrienden en oud-strijders kwamen talrijke foto's en andere informatie binnen. De gegevens waren soms al even uiteenlopend als de bronnen waaruit zij kwamen. Wij moesten onderscheid maken tussen de nuchtere gegevens van de officiële documenten en de soms pathetische artikels van de kroniekschrijvers. Helaas, ook voor ons bleven alle archieven, die jonger waren dan 50 jaar, gesloten... Ook over de periode tussen de beide Wereldoorlogen was weinig te vinden en niet alle Historische Verslagen waren in de eenheid bewaard gebleven.

Gelukkig hadden reeds enkele voorgangers van de korpscommandant werk gemaakt om een geschiedenis van **2A** samen te stellen. Zo was er in het bataljon een doorslag van een, in het Frans, getypte tekst over de oorlogsjaren van **2A** van de hand van wijlen LtGen baton Jacques TERLINDEN, opgesteld tijdens zijn krijgsgevangenschap in FRENZLAU. Er was ook een uitgebreide briefwisseling over deze geschiedenis tussen de LtGen en LtKol Theo GEEROMS uit de jaren 1950.

Tenslotte konden wij ook informatie halen uit de eenheidsbladen, de Historische Verslagen, verschillende oude documenten en sommige voorwerpen, die een licht op het verleden wierpen. Het was de verdienste van LtKol Stefaan VANDENBERGHE geweest, die tijdens zijn bevelvoering over **2A**, heel wat aan oude documenten en uniformen had samengebracht.

Na ongeveer een jaar van opzoekingen en navorsingen, konden wij beginnen met het samenstellen van de tekst. Ik vertaalde de bestaande Franstalige documenten, vulde deze aan met nieuwe gegevens, schreef volledig nieuwe hoofdstukken en zocht de passende illustraties uit. LtKol SBH WIJNANTS had de ondankbare taak dat allemaal na te lezen, te verbeteren en desnoods aan te passen. Vele avonden zaten wij samen of alleen aan die geschiedenis te schrijven, te verbeteren en te vergelijken. Wij wilden historisch zo juist mogelijk werken en dat was niet gemakkelijk. Heel dikwijls waren datums verkeerd of klopten de gegevens niet met de feitelijke toestand, enz... Zo hadden wij op een zeker ogenblik een mooie, goed bewaarde foto uit 1867. Daarop waren duidelijk uniformen te zien met een schildje waarop gekruiste kanonnen en het cijfer 2 stonden. **Artilleristen van 2A!....** Tot bleek dat het hier ging om leden van de **TWEEDE** compagnie van de “**GARDE CIVIQUE**” (**BURGERWACHT**) uit **BRUSSEL**. Zo zie je maar.....

Begin 1982 waren de verschillende hoofdstukken klaar en nagelezen door een taalkundige. Toen begon de zware brok van het drukbaar maken van de teksten. Soldaat-milicien V-Bruno VREYS werd door het secretariaat gedetacheerd bij de dienst SCV en dagenlang zat hij achter de schrijfmachine. Heel dikwijls moest hij een bladzijde herbeginnen, omdat wij, tot op de laatste moment, de gegevens moesten aanpassen. Na de laatste hand aan de lay-out te hebben gelegd, kon het werk in druk worden gegeven bij de Drukkerij van de BSD in WESTHOVEN. Ze hebben deze zware taak tot een goed einde gebracht in relatief korte tijd.

Ondertussen was LtKol SBH WIJNANTS al wel afgelost door zijn opvolger, LtKol SBH Eric SPEYBROECK. Tijdens de viering van “**20 JAAR PETERSCHAP**” in **LIER** werd het boek officieel voorgesteld in september 1982.

Het boek werd gedrukt op formaat A4, wat handig was bij het drukken. Om de soms oude foto's beter tot hun recht te laten komen werd gekozen voor glanzend papier. De oorspronkelijke uitgave telde 204 bladzijden en werd verkocht voor 200,- BEF. Het boek was ingedeeld in **VIJF** delen met verschillende hoofdstukken:

1. De woelige jaren	Periode 1830 – 1913
2. De eerste Wereldoorlog	Periode 1913 – 1918
3. Tussen twee oorlogen	Periode 1918 – 1939
4. Weer in oorlog – WO II	Periode 1939 – 1940
5. Het nieuwe 2A	Periode 1946 – 1994

Aan de niet gepubliceerde tekst is nu een **ZESDE** deel toegevoegd:

6. Nieuwe tijden	Periode 1994 -

In een aantal bijlagen zijn de lijsten van de korpscommandanten, de garnizoensteden, de affiliaties en de eretabel opgenomen. Er werd ook ruime aandacht besteed aan de kentekens en tradities, aan het peterschap met **LIER**; het Duitse zusterbataljon en het dienstencentrum “**T WEYERKE**”.

Met dit alles heeft 2A nu ook een zo compleet mogelijke geschiedenis van het Regiment. We zijn er ons van bewust dat het niet volledig is, maar wij hebben naar beste vermogen een document samen gesteld dat allen, die begaan zijn met de mooie geschiedenis van dit Regiment, moet kunnen bekoren.

Louis VRANCKX

Archivaris 2A

ONTSTAAN EN EVOLUTIE VAN DE ARTILLERIE

De benaming “ARTILLERIE” komt van het Latijn: “*ars tollere*” wat vrij vertaald betekent: “*de kunst van het dragen*”. Met andere woorden dus: de kennis om een projectiel door de lucht te laten vliegen over een bepaalde afstand.

De Artillerie is een zeer technisch wapen, dat juist, snel en met een vernietigende kracht kan vuren. Zij wordt in vele veldslagen als een beslissend element ingezet. Haar leuze is daarom ook zo betekenisvol:

REGIS ULTIMA RATIO

's Konings laatste hoop

Reeds in de eerste jaren van onze tijdrekening gebruikten de Romeinen en andere volkeren een soort van katapult, waarbij stenen of potten kokende olie naar de vijand werden geslingerd.

Het eerste kanon heeft waarschijnlijk het daglicht gezien rond 1300. Vast staat dat de Engelse troepen bij het begin van de “**Honderdjarige Oorlog**” kanonnen hebben gebruikt bij de slag van CRECY in **1346**. Deze eerste kanonnen waren gesmede metalen platen, die aan mekaar werden gehouden door ijzeren ringen. Zij waren soms gevaarlijker voor de eigen troepen dan voor de vijand: na een tiental schoten sprong de loop vaak uiteen. Hun projectielen waren stenen bollen; die werden afgevuurd met buskruit dat ontstoken werd via ene zundgat.

Tot in de XV de eeuw bleef men met deze primitieve kanonnen vuren. De kanonnen stonden op karren en werden getrokken door mensen of door paarden. In de XV de eeuw werden de lopen voor het eerst uit één stuk gegoten in brons. Deze lopen hadden nog geen trekken (groeven) zoals onze moderne artillerie. De maximale dracht van deze wapens bedroeg slechts enkele honderden meters en hun projectielen waren volle kogels (bollen) van steen, lood of ijzer.

In de tweede helft van de XVde eeuw boekte de artillerie in Frankrijk grote vooruitgang. De vuurkracht werd verhoogd door het uitsluitend gebruik van metalen kogels. Ook de beweeglijkheid werd verbeterd door het veralgemeend gebruik van affuiten op wielen (in hout, later in ijzer). Het richten gebeurde met een vizierkeep en vizierkorrel. Het gewicht van deze kanonnen varieerde van 200 tot 500 kg.

In de XVI de eeuw verscheen de artillerie ook op de oorlogsschepen en in de XVIII de eeuw kon de artillerie reeds volle kogels tot 400 meter v^{er} schieten.

Een grote sprong vooruit kwam er in **1765**. De Franse artilleriegeneraal **Jean-Baptiste VACQUETTE de GRIBEAUVAL** bracht een aantal ingrijpende verbeteringen aan. Hij vergrootte de dracht tot maximaal 1800 m; verdubbelde de vuurcadans (1 schot per minuut) en vergrootte de nauwkeurigheid door het gebruik van betere richtinstrumenten. De kanonnen, die nog steeds in brons waren gegoten, konden naast volle projectielen nu ook schrootbussen afschieten. Ook de munitiewagen deed zijn intrede bij de Artillerie.

Vanaf **1803** werden de volle projectielen geleidelijk verdrongen door een uitvinding van een Engels officier, **Luitenant SCHRAPNELL**. Hij ontwierp een projectiel, geladen met buskruit en loden kogels.

In 1858 verhoogde de invoering van de getrokken lopen in grote mate de nauwkeurigheid bij de artillerie. Het was de Franse fabrikant SCHNEIDER, die er mee uitpakte. Even later werd ook het laden langs de kulas ingevoerd. Vanaf 1870, vooral onder invloed van KRUPP, werden de lopen uit staal vervaardigd. Dit liet zowel een verhoging van de schootslading als van de aanvangssnelheid toe. De doeltreffende dracht reikte reeds tot 3000 meter.

Het jaar **1895** werd een nieuwe belangrijke datum in de geschiedenis van de Artillerie. Voorheen ontregelde de terugslag immers, na elk schot, het stuk en moest het steeds opnieuw worden bijgesteld. De Franse **kolonel DEPORT** verbond het kanon met de affuit door een wiegriem met recuperatieveer. Ook het projectiel werd nog verbeterd: het kreeg een ogievorm wat de luchtweerstand verkleinde en de stabiliteit verbeterde.

Het jaar **1904** was een nieuwe belangrijke mijlpaal. Voor het eerst werd een kanon voorzien van een stukskijker (goniometer), die het indirecte schieten toeliet. Het waren de Russen die ditmaal met de eer gingen lopen tijdens de Russisch-Japanse oorlog. Vroeger moest de Artillerie haar doelen kunnen zien; nu kon zij onrechtstreeks vuren en kon zij zich verbergen om zelf niet beschoten te worden. Vanaf dan werden ook de “**Vooruitgeschoven Waarnemers**” een noodzaak. De aanwijzingen van deze waarnemers werden gegeven langs veldtelefoons. (*In 1957 in ELSENBORN bestond dit systeem met lijn nog steeds – NVDR*)

Rond 1928 schommelden de maximale drachten voor de meeste veldartilleriestukken tussen 10 en 12 kilometer. Er waren ook zeer logge en zware stukken die tot 30 kilometer ver konden schieten. De kalibers varieerden van 75 mm tot 420 mm...

Vanaf de TWEEDE WERELDOORLOG gebeurde de verbinding tussen de waarnemers en de stelling vooral per radio, wat een veel soepeler werking toeliet. Sinds die oorlog werden nog tal van verbeteringen aangebracht aan de Artillerie. Denken we maar aan de motoraffuiten op rupsen; de pantsering die een betere bescherming aan de bedienaars biedt; de verschillende soorten munitie; de rekentoestellen, die hun intrede doen in de schootsburelen en de topografen die met steeds nauwkeuriger toestellen werken.

De Artillerie heeft reeds een lange geschiedenis achter de rug, maar haar evolutie gaat onverstoort verder: lasers, computers, speciale munitie... Het zijn maar enkele van de nieuwste ontwikkelingen. Maar daarmee zijn we zeker nog niet aan het einde gekomen, wel aan eennieuw begin.

Vrij naar 1Lt Emiel VERSTRAELEN